

6 november 1959

U 9125/59 - G 46 - P1/PS9.

PA 9815/17

Land : Elten.
Onderwerp : Stemningsbeeld in Elten.

GEHEIM

Referenties :

Datum van
waarneming : September 1959.

Bron : Betrouwbaar.

Opmerkingen :

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

Elten

GEHEIMSTEMMINGSBEEELD IN ELTEN

Naar aanleiding van de berichten die de laatste tijd in de pers zijn verschenen met betrekking tot de teruggave van de grenscorrectie gebieden aan Duitsland is de mening van de bevolking in het Drost-ambt Elten gepeild ten aanzien van een eventuele teruggave van het gebied. Hoewel het geen volledig opinie-onderzoek is, zijn toch verscheidene lagen der bevolking geraadpleegd. De conclusie die uit de verkregen inlichtingen gevormd is, is volkomen in overeenstemming met de mening van enige officiële personen die op het gemeentehuis ter plaatse werkzaam zijn. Deze conclusie luidt als volgt:

Nu het er naar uitziet, dat Elten aan Duitsland teruggegeven zal worden, beginnen de Eltenaren angstig te worden. Deze "angst" dient echter in het materiële vlak gezocht te worden. Elten maakt op het ogenblik een gouden tijd door en men begint in te zien, dat wanneer het gebied wordt teruggegeven, het met de materiële welvaart afgelopen zal zijn en het plaatsje weer een "vergeten gat" wordt, zoals het door velen werd uitgedrukt. De gedachte wordt nog wel eens gelanceerd, dat Elten, wanneer binnen afzienbare tijd de nieuwe "Autobahn" gereed zal komen, toch afzijdig komt te liggen. Daar wordt echter tegenover gesteld, dat Elten thans een belangrijke schakel voor de talrijke bezoekers aan het Montferland vormt en wanneer daartussen de grens weer komt te liggen, behoort een belangrijke bron van inkomsten uit het bezoek van Nederlandse toeristen tot het verleden.

Zelfs Eltenaren die altijd hebben gezegd "Liever vandaag nog terug naar Duitsland dan morgen" zijn thans van mening dat de toestand voorlopig moet blijven zoals zij is.

De algemeen heersende mening is dat, wanneer het op een gegeven moment tot een geheime stemming zou komen, zeker 75% van de bevolking zou stemmen voor een voorlopig blijven bij Nederland.

Politiek gezien ligt de situatie echter anders. Men blijft zich Duits voelen en het liefst zou men een toestand hebben in de trant van het Saargebied: economisch bij Nederland en politiek bij Duitsland.

In het algemeen is het zo, dat vooral degenen die hun bron van inkomsten in Duitsland hebben, zoals de arbeiders die daar werken, zij die van daaruit hun pensioenuitkering krijgen, enz. er veel belang bij hebben, dat Elten bij Nederland blijft behoren. Deze bron van inkomsten is aangepast aan de in Duitsland heersende economische toestand. Het dagelijks leven in Nederland is aanzienlijk goedkoper.

De land- en tuinbouwers, die vooral kort na de grenscorrectie veel moeilijkheden hebben moeten overwinnen, daar zij over het algemeen minder goed geoutilleerd waren dan hun Nederlandse collega's en dus moeilijk konden concurreren, hebben zich inmiddels volledig aangepast. Hun producten, verkregen met middelen waarvan de prijzen, zoals b.v. die voor zaad en kunstaest hier te lande beduidend lager liggen dan in Duitsland, kunnen Nederland vrij uit- en Duitsland vrij ingevoerd worden. Bij de verkoop van b.v. rogge en tarwe worden dikwijls winsten van ruim 80% gemaakt.

Voor degenen die in Nederland werken zijn de veel betere sociale voorziening^{en} dikwijls doorslaggevend, zoals kinderbijslag vanaf het eerste kind, terwijl dit in Duitsland vanaf het derde kind wordt gegeven.

De middenstand (vooral o.a. de caféhouders, kruideniers, melkboeren en sigarenhandelaren) doet bijzonder goede zaken. De winkels mogen gedurende het zomerseizoen tot 's avonds 12 uur geopend zijn. Een zeer belangrijke bron van inkomsten vormen vooral de Duitse toeristen. Terug-

komende van hun reis door Nederland, wordt in Elten nog even "aangelegd", waarbij dikwijls bedragen van f.40,- à f. 50,- zijn gemoeid.

Ook de ouden van dagen zouden niets liever zien dan dat de toestand blijft zoals zij op het ogenblik is. Dit is vanzelfsprekend met het oog op de A.O.W.

Sinds het bekend is geworden dat weduwen ook periodiek een bepaalde uitkering krijgen, is ook in die kringen een stemming ontstaan van "laat de toestand blijven zoals zij is."

Van de tien Duitse onderwijzers der lagere school zouden twee of ten hoogste drie naar Duitsland willen terugkeren. De oorzaak hiervan ligt niet zozeer in het materiële vlak als wel in het volgende: Op de Duitse scholen heerst meestal een streng regiem van de zijde van het Hoofd der School en het gaat er dikwijls "Pruisisch" toe. Alhoewel het onderwijs te Elten ook op Duitse leest is geschoeid, is het Hoofd der School een Nederlander, die volgens Nederlandse principes en inzichten werkt; hij gaat "democratisch" te werk. De Duitse onderwijzers en onderwijzeressen zijn inmiddels hieraan gewend geraakt en het schijnt hun goed te bevallen.

Tot op heden is er van de zijde der bevolking nog geen enkele actie gevoerd om te trachten een terugkeer van Elten naar Duitsland te verhinderen. Waarschijnlijk durft de een voor de ander niet, bevreesd als men is, dat het tot represailles zal komen, wanneer Elten weer bij Duitsland behoort.

September 1959.